

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2021. – Т. 43. – С. 211-219
DOI: 10.31861/mhpi2021.43.211-219

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2021. – Volume. 43. – pp. 211-219
DOI: 10.31861/mhpi2021.43.211-219

УДК 35.081:352.07:004.91 (045)

© Ірина Цікул¹

Інформаційне забезпечення функціонування політичних інститутів: формування теоретико-методологічного каркасу

Стаття присвячена дослідженню особливостей формування теоретико-методологічного каркасу інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів. У результаті здійсненого аналізу, інформаційне забезпечення функціонування політичних інститутів визначено як один із напрямів політичної комунікації та елемент інформаційної політики одночасно. На думку автора, воно характеризується подвійною природою, оскільки являє собою одночасно і функцію політичної системи, і складову політичного процесу. Інформаційне забезпечення в політичній сфері передбачає використання всіх наявних у розпорядженні каналів комунікації в інтересах реалізації політичної стратегії і вирішення основних завдань. Окрім цього, інформаційне забезпечення формує свого роду «інформаційну подушку», необхідну для підготовки громадськості до сприятливого сприйняття політичного інституту. Разом з цим, незважаючи на наявні теоретичні розробки, сутність інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів залишається мало дослідженою проблемою політичної науки. Ясність наукового розуміння категорії «інформаційне забезпечення функціонування політичного інституту» ускладнюється також нечіткістю тлумачення терміну «забезпечення», що визначає зміст інформаційної діяльності суб'єктів.

Ключові слова: комунікація, політична комунікація, інформація, політичний дискурс, інформаційне забезпечення.

Information Support for the Functioning of Political Institutions: Formation of Theoretical and Methodological Framework

The article is devoted to the study of the features of the formation of the theoretical and methodological framework of information support for the functioning of political institutions. The growing importance of information in society and the new role of communicative processes that change the political landscape, naturally aroused interest in the phenomenon of political communication, which in one form or another has always been an integral attribute of the political system. The influence of political communication in the context of a global information society against the background of a qualitative change in the forms and methods of its implementation is not only growing, but also becoming dominant. Political communication is associated with the purposeful transmission and selective perception of politically significant information, without which the dynamics of the political process is impossible. Despite the fact that the development of the information society is due to the emergence of innovative information technologies, the dissemination of information in it directly depends on the development of new communication channels and the purposeful building of information flows. The most significant part of communication channels is used in the interests of information support of political activity, as the main element of political communication.

As a result of the analysis carried out, information support for the functioning of political institutions was determined as one of the directions of political communication and an element of information policy at the same time. According to the author, it is characterized by a dual nature, since it is both a function of the political system and a component of the political process. Information support in the political sphere provides for the use of all available communication channels in the interests of im-

¹ Кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Україна. E-mail: i.cikul@chnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-1579-3544>.

plementing a political strategy and solving basic problems. In addition, information support forms a kind of “information cushion” necessary to prepare the public for a favorable perception of the political institution. At the same time, despite the existing theoretical developments, the essence of information support for the functioning of political institutions remains a poorly studied problem of political science. The clarity of the scientific understanding of the category “information support for the functioning of a political institution” is also complicated by the vagueness of the interpretation of the term “support”, which determines the content of information activities of subjects.

Keywords: communication, political communication, information, political discourse, information support.

Постановка проблеми та її значення. Вступ цивілізованого світу в інформаційну епоху, що викликала зростання ролі інформації та інформаційних технологій у всіх сферах суспільного життя, включаючи політику, сприяв розробці та впровадженню нових інструментів позиціонування політичних інститутів, а відповідно – нових способів досягнення політичними акторами своїх стратегічних цілей. Основною сферою апробації і застосування цих інструментів стала політична комунікація – найважливіший на сьогоднішній день ресурс політичної конкуренції.

Зростання значення інформації в суспільстві та нова роль комунікативних процесів, що змінюють політичний ландшафт, закономірно викликали інтерес до феномену політичної комунікації. Незважаючи на те, що перші дослідження, які побічно вказують на важливість політичної комунікації, з’явилися ще на початку ХХ століття, категорія «політична комунікація» стала поширюватися в науковій літературі тільки після Другої світової війни. Дослідження безпосередньо політичної комунікації розпочалося з вивчення медіа-ефектів і маніпуляції громадською думкою за допомогою пропаганди. Велику роль у популяризації даного феномену відіграло також виникнення й активне використання нових комунікаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження феномену політичної комунікації розпочинаються у ХХ столітті, в момент зростання інтересу до інформації, що знайшло своє відображення в роботах теоретиків масового суспільства, постіндустріалізму та інформаційного суспільства. Вагомий внесок у розвиток теорії комунікації, і зокрема в дослідження політичної комунікації, зробили зарубіжні дослідники Г. Блумер, П. Бурд’є, Н. Вінер, Е. Гідденс, І. Гофман, М. Дефлер, К. Дойч, М. Кастельс, Ж.-М. Коттре, Г. Лассуелл, У. Ліппман, Н. Луман, Л. Пай, К. Шеннон, Ю. Хабермас, та інші. У всьому спектрі проблематики інформаційного забезпечення політичної діяльності, можна виділити наукові праці О. Барабаш, М. Бучина, А. Генджвіла, А. Думікян, С. Кальченко, П. Крученкова, І. Міннікеса, Б. Міхалак, Ю. Нестеряка, Б. Опалінські, А. Савкова, З. Собалірової, Л. Татарнікової, А. Уханової, В. Шеверевої та інших.

Характеризуючи ступінь наукової розробки проблеми інформаційного забезпечення слід зазначити, що в останні роки науковці приділяють багато уваги аналізу проблем, пов’язаних з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Однак, якщо дослідницький інтерес до проблем підвищення ефективності комунікаційних технологій в умовах сучасних викликів і загроз можна вважати традиційним, то звернення до проблеми інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів у рамках наукового дискурсу ще не набуло чітко означених контурів. Таким чином, попри наявні теоретичні розробки сутність інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів залишається мало дослідженою проблемою політичної науки. Ясність наукового розуміння категорії «інформаційне забезпечення функціонування політичного інституту» ускладнюється також нечіткістю тлумачення терміну «забезпечення», що визначає зміст інформаційної діяльності суб’єктів.

Мета статті полягає у здійсненні комплексного аналізу особливостей формування теоретико-методологічного каркасу інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів, шляхом конкретизації змісту поняття «інформаційне забезпечення» та характеристики його структурних компонентів. Відповідно до мети визначено наступні завдання: розкрити особливості розвитку інформаційної складової політичної комунікації; визначити змістовні та структурні характеристики інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів; окреслити мету, завдання, форми та методи інформаційного забезпечення функціонування політичних інститутів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційно поняття «комунікація» трактується як «спілкування, обмін повідомленнями»². На думку Ч. Кулі, «без комунікації розум не може опанувати істинно людську природу, а суспільство – існувати та розвиватися, оскільки тільки через спілкування відбувається накопичення і подальший розвиток знань, умінь та навичок»³.

Політична комунікація в тих чи інших формах завжди була невід’ємним атрибутом політичної системи. У найзагальнішому сенсі політичну комунікацію можна визначити як «створення, відправлення, отримання та обробку повідомлень, що пов’язані з суспільними відносинами у сфері політики і справляють на неї істотний вплив»⁴. Політична комунікація – це процес, який опосередковує взаємодію суб’єктів політики, їх спілкування між собою і з суспільством, загалом, із приводу питань влади й управління⁵. У зв’язку з цим один із визнаних теоретиків політичної комунікації, американський політолог Л. Пай, зауважив, що політична комунікація як феномен – це «багатосторонній процес обміну інформаційними сигналами: від еліт до населення, від мас – до влади. Це також весь спектр неформальної взаємодії всередині суспільства, який по-різному впливає на політику»⁶.

Г. Лассвелл характеризує політичну комунікацію як односторонній процес, в рамках якого комунікатор передає інформацію одержувачу й очікує певного ефекту від її сприйняття, тобто процес, що носить суто технічний характер передачі повідомлення⁷. Однак процес політичної комунікації може розглядатися і в якості основоположного для політичного процесу. Прихильником такого підходу є К. Дойч, який запропонував, на наш погляд, досить образне та метафоричне визначення політичної комунікації. Він проводить аналогію між політичною комунікацією та нервами державного управління – в системі влади і управління інформація справляє визначальний вплив на процес прийняття політичних рішень та поведінку громадян і, відповідно, є універсальним інструментом в руках представників влади⁸.

Американські політологи М. Гуревич і Дж. Блумлер⁹ розглядають систему політичної комунікації в контексті трансляції інформації індивідам і від них. При цьому учасники взаємодії поділяються дослідниками на добре та погано поінформованих, тих, що володіють величезним впливом і безправних, перманентно залучених до політики та тотально байдужих. Незважаючи на різні, почасти нерівноважні, критеріальні характеристики, кожен учасник цього процесу прагне реалізувати конкретні цілі, що неможливо здійснити без постійної взаємодії двох сторін за допомогою каналів комунікації¹⁰.

Структурно-функціональний підхід до політичної системи та політичної комунікації, який одними з перших представили Г. Алмонд і Дж. Коулмен, ґрунтується на тому, що політична комунікація забезпечує виконання всіх функцій політичної системи. На вході політична комунікація забезпечує політичну систему інформацією у вигляді вимог і підтримки, а на виході стає необхідною умовою для інформування про ухвалені політичні рішення та нові агрегації громадської думки¹¹. Тобто, спільними для зазначених підходів є розуміння комунікації як уні-

² Почепцов, Г.Г. (2001), *Теория коммуникации*, Рефл-бук, Москва, Ваклер, Киев, сс. 22.

³ Cooley, C. H. (1953), «The Significance of Communication», in Berelson, B. and Janowitz, M. (Ed.), *Reader in Public Opinion and Communication*, Free Press, Glencoe, pp. 145.

⁴ Вершинин, М.С. (2009), *Политическая коммуникация в информационном обществе*, Москва, сс. 79.

⁵ Грачев, М.Н. (2004), *Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития*, Монография, Прометей, Москва, сс. 28; Кастельс, М. (2016), *Власть коммуникации*, Москва, сс. 75; Соловьев, А.И. (2002), «Политическая коммуникация: к проблеме теоретической идентификации», *Политические исследования*, № 3, сс. 5-11.

⁶ Pye, L. (1987), «Political Communication», in *The Blackwell Encyclopaedia of Political Institutions*, Oxford, New York, pp. 442; *Communications and Political Development* (1963), By Pye, Lucian W. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, pp. 96-99.

⁷ Lasswell, H. (1958), «The structure and function of communication in society», in Bryson, L. (Ed.), *The communication of ideas*, The Institute of Religious and Social Studies, New York, pp. 10-26.

⁸ Deutsch, K. W. (1966), *The nerves of government: Models political communication and control*, New York, Free press Collier-Macmillan, London, pp. 28

⁹ Blumler, J.G. and Gurevich, M. (1982), *The Political Effects of Mass Communication*. In *Culture, Society and the Media*, Methuen, London, pp. 237-267.

¹⁰ Ibidem, pp. 247-250.

¹¹ *The Politics of the Developing Areas* (1960), By Almond, G.A. and Coleman, J.S. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, pp. 23-25

версального процесу перетворення інформації і її передачі, що передбачає вихід з однієї системи у вхідні канали іншої.

У фокусі теорії комунікації Ю. Габермаса знаходиться не процес передачі повідомлення, а норми комунікації і умови її здійснення. Дослідник розглядає комунікацію як феномен мови, що виступає інструментом соціальної взаємодії і розуміння інших людей. При цьому комунікація виявляється в особливому вигляді соціальної дії – комунікативній дії, що є більш звичним до тлумачення сутності даного феномена¹².

Політичний дискурс у теорії Ю. Габермаса визначається як демократичний, але відмінний від класичних уявлень про демократію¹³. На відміну від класичних теорій демократії, які виходять із взаємозв'язку права та політичної влади, що наділені функціями взаємної підтримки, Ю. Габермас пропонує розрізняти два види влади – владу, яка народжується в процесі комунікації, і адміністративну владу, що, в свою чергу, дозволяє вести мову про співіснування двох процесів: комунікативного формування легітимної влади в процесі вільного обговорення і забезпечення легітимності через політичну систему, тобто адміністративне управління політичними комунікаціями. Продуктивну взаємодію цих процесів Ю. Габермас вбачає у процедурі узгодження думок акторів, що призводить до досягнення суспільної злагоди й інтеграції¹⁴. Таким чином, акцент переноситься з взаємодії інститутів і соціальних груп на застосування механізмів комунікативної раціональності. Розширення арени взаємодії, тобто розвиток засобів комунікації наділяє модель політичної комунікації Ю. Габермаса новим змістом і актуальністю.

Аналіз наявних у теорії політичної науки підходів до визначення політичної комунікації дозволяє виділити її наступні сутнісні характеристики:

- 1) комунікація виступає своєрідним соціально-інформаційним полем політики;
- 2) впливаючи на свідомість, поведінку, переконання індивідів, груп і соціальних інститутів, політична комунікація продукує значимий ефект для окремих політичних акторів;
- 3) являючи собою процес циркуляції інформації у сфері політичної діяльності, політична комунікація виконує функції «нервової системи» політики;
- 4) це процес, який визначає сутнісну й якісну сторони політичного життя, структурує політичний простір, формує громадську думку, впливає на рівень політичної соціалізації громадян, а також позицію окремих політичних інститутів з урахуванням їх потреб та інтересів;
- 5) комунікаційний вплив може бути як прямим (питання та відповіді), так і опосередкованим (створення «стереотипів», «ідеальних моделей»); мати миттєвий (наприклад, заклик до участі в якій-небудь акції) або відтермінований у часі ефект;
- 6) форми політичної комунікації характеризуються великою різноманітністю, оскільки включають в себе повідомлення будь-якого характеру, починаючи від засекречених і закінчуючи тими, що передаються через засоби масової комунікації.

Зауважимо, що для визначення сутнісних характеристик політичної комунікації другорядне значення мають її канали та джерела, першочергову роль у даному процесі відіграє мета передачі повідомлення: основними критеріями політичної комунікації виступає обслуговування політичних інтересів і структур, вплив на процес прийняття політичних рішень¹⁵. Таким чином, політична комунікація відображає зміст взаємодії політичних акторів за допомогою обміну інформацією в процесі позиціонування, боротьби за вплив або задоволення будь-яких інших політичних інтересів.

Вплив політичної комунікації в умовах глобального інформаційного суспільства на фоні якісної зміни форм і способів її здійснення не тільки зростає, але й стає домінуючим. Зазначимо, що політична комунікація має на меті вироблення, накопичення та поширення інформації певного характеру. Політична комунікація виступає смисловим аспектом взаємодії суб'єктів політики, що передбачає обмін інформацією у процесі боротьби за владу або її здійснення. Тобто,

¹² The Theory of Communicative Action (1985), Volume 1: Reason and the Rationalization of Society, By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., pp. 66-68.

¹³ The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society (1989), By Habermas, J., translated by Thomas Burger, MIT Press, Cambridge, pp. 47.

¹⁴ The Theory of Communicative Action (1985), Volume 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason. By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., pp. 119-140.

¹⁵ Кастельс, М. (2016), Власть коммуникации, Москва, сс. 27.

вона пов'язана з цілеспрямованою передачею та вибіркоким сприйняттям політично значимої інформації, без чого неможливою є динаміка політичного процесу.

Розвиток інформаційного суспільства обумовлений виникненням інноваційних інформаційних технологій, тому поширення інформації в ньому безпосередньо залежить від освоєння нових каналів комунікації і цілеспрямованого вибудовування інформаційних потоків. Найбільш значна частка комунікаційних каналів використовується в інтересах інформаційного забезпечення політичної діяльності, як основного елементу політичної комунікації.

Інформаційне забезпечення передбачає використання політичними інститутами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у різноманітних цілях, зокрема з метою захисту інформаційних систем і формування у громадян об'єктивної та позитивної оцінки функціонування політичного інституту, для протидії маніпуляції недостовірними та провокаційними даними, розміщеними в ЗМІ (включаючи Інтернет і соціальні мережі), тощо¹⁶.

Про важливість наявності ефективної системи інформаційного забезпечення зазначається у більшості сучасних політологічних досліджень¹⁷. Однак для правильної оцінки та вироблення критеріїв ефективності такого забезпечення необхідно уточнити сутність і зміст самого поняття «інформаційне забезпечення» та охарактеризувати його структуру.

У вузькому значенні під інформаційним забезпеченням функціонування політичних інститутів розуміється використання традиційних ЗМІ в якості основного каналу для створення позитивного образу, інформування громадян своєї країни та представників закордонного співтовариства про позиції й ініціативи політичного інституту. За такого підходу мова йде в першу чергу про використання у сфері політики класичних PR-інструментів – засобів і методів, що застосовуються в системі зв'язків із громадськістю, з метою досягнення поставлених комунікативних завдань.

В більш широкому розумінні інформаційне забезпечення – це використання всіх наявних у розпорядженні політичного інституту каналів комунікації, що використовуються в інтересах сприяння реалізації політичної стратегії. Англійська політолог Дж. Айкенберрі визначає систему інформаційного забезпечення як стійку сукупність взаємопов'язаних інформаційних явищ і процесів, які зосереджуються в руках владної еліти та приватних осіб і використовуються на основі спільних ідей і цілей¹⁸. Такий підхід, на нашу думку, зосереджує увагу на трьох принципових моментах: (1) стійкій сукупності інформаційних явищ і процесів, що передбачає системний підхід до досліджуваного явища, (2) спільності ідей, які складають основу комунікації, і (3) необхідності стратегічного планування інформаційного забезпечення. Здійснення детального аналізу досліджуваної системи потребує чіткого визначення місця в ній кожного елементу та, відповідно, – необхідності уточнення структури інформаційного забезпечення.

З позиції політичної теорії, інформаційне забезпечення розглядається як частина політичного процесу і головним чином – як функціональний простір, в якому здійснюється реальна взаємодія суб'єктів політичної комунікації, сформована в результаті впливу найрізноманітніших зовнішніх і внутрішніх факторів. До внутрішніх факторів в даному випадку можна віднести цілі, наміри та прагнення окремих суб'єктів комунікації, а до зовнішніх – конкретні умови функціонування політичного інституту, внутрішньо-і зовнішньополітичну ситуацію, вплив зацікавлених груп.

Я. С. Храпська до структури інформаційного забезпечення включає «тісно взаємопов'язані між собою концептуально-ідейні (цільові), законодавчі (інструментальні), адміністративно-

¹⁶ Мельникова, О.А. (2017), «Средства и методы обеспечения информационного сопровождения внешней политики государства», *Международная жизнь*, № 5, сс. 157.

¹⁷ Горященко, Ю. Г. (2010), «Інформаційне забезпечення управлінської діяльності: аналіз понятійно-категоріального апарату», *Вісник Запорізького національного університету*, №4(8), сс. 235-242; Мельникова, О.А. (2017), «Средства и методы обеспечения информационного сопровождения внешней политики государства», *Международная жизнь*, № 5, сс. 155-168; Ярмоленко, О. В. (2018), «Суб'єкти інформаційного забезпечення виборчого процесу», *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, Науковий збірник, №3, сс. 57-61; Peters, B. Guy (1996), «Political institutions, old and new», *A new handbook of political science*, Oxford University Press, pp. 205-220; Williams, B. (2005), *In the Beginning was the Deed: Realism and Moralism in Political Argument*, Princeton University Press, Princeton, 200 p.

¹⁸ Power, Order, and Change in World Politics (2014), By Ikenberry, G. John (Ed.), Cambridge University Press, pp. 211.

структурні (організаційні), а також інформаційно-документальні та технічні ресурси, визначені в інтересах ефективного функціонування політичних інститутів»¹⁹.

Беручи до уваги утверджені в політичній науці уявлення про структуру політичного процесу та функції політичної системи, в структурі інформаційного забезпечення слід виділити наступні елементи:

- 1) суб'єкти (актори) інформаційного забезпечення;
- 2) політичні інтереси даних суб'єктів (цілі та завдання інформаційного забезпечення);
- 3) форми політичної участі (засоби, методи та форми інформаційного забезпечення);
- 4) відносини, що складаються в межах інформаційного забезпечення та забезпечують внутрішній взаємозв'язок між усіма елементами системи (інституалізовані та неінституалізовані).

Зі змістовної точки зору, інформаційне забезпечення функціонування політичного інституту – це процес формування, відтворення та поширення уявлення про цілі та завдання політичного інституту. На підставі цього пріоритетом інформаційного забезпечення слід визначити формування в суспільній свідомості таких установок, які будуть сприяти виконанню поставлених завдань.

Аналіз сутності інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту потребує визначення його мети та завдань. Орієнтиром для них можуть слугувати конкретні результати самої політичної діяльності, хоча прийнято вважати, що дані результати, «як правило, не піддаються вираженню в кількісних параметрах»²⁰. Головна мета інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту полягає у сприянні досягненню визначених результатів всіма суб'єктами інформаційної взаємодії за посередництва доступних їм інформаційних потоків. Конкретизуючи визначену мету, зауважимо, що вона насамперед передбачає надання широким колам громадськості достатньо повної та точної інформації про підходи політичного інституту до вирішення проблем і визначення його пріоритетів, а також – формування позитивного іміджу політичного інституту.

Сукупність завдань, що реалізуються в процесі інформаційного забезпечення, включає підготовку громадської думки до вигідного для політичного інституту сприйняття його позиції. У більш широкому контексті – це створення для політичного інституту свого роду «інформаційної подушки», здатної, з одного боку, виробити сприятливий фон для реалізації його політичних пріоритетів, а з іншого – забезпечити позитивне сприйняття політичного інституту в цілому.

Інформаційна робота – це процес, в рамках якого вихідні фактичні дані обробляються, досліджуються, інтерпретуються та перетворюються на продукт, призначений для цільової громадськості. Вважається, що перший ескіз такої діяльності ще в 1522 році накидав Н. Макіавеллі, звертаючись до свого друга у зв'язку з його посольською місією в Іспанії²¹. Він вважав, що будь-яку інформацію, яка може бути отримана, незважаючи на те помилкова вона чи достовірна, слід оцінювати об'єктивно та тверезо, аналізувати і ретельно відбирати, акцентуючи увагу тільки на тому, що заслуговує на довіру²².

Роль інформаційного компонента в політичній комунікації останнім часом стрімко зростає. До класичних форм інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту можна віднести: повідомлення в ЗМІ (друкованих, телевізійних, інтернет, радіо, електронних); проведення ділових заходів (форумів, конгресів, конференцій, семінарів, тренінгів, майстер-класів, круглих столів, виставок, презентацій); організація заходів для преси (брифінгів, прес-сіданків, прес-турів і т. п.); підтримку соціально-культурних заходів (благодійність, патронат, премії, конкурси, фестивалі тощо). Окрім того, з урахуванням досягнутого рівня розвитку ін-

¹⁹ Храпська, Я.С. (2007), *Державні механізми забезпечення взаємодії гілок влади на засадах інформаційної логістики: автореф. дис... канд. з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління»*, Донецьк, сс. 6.

²⁰ Аникин, В.И., Абдеев, Р.Ф. и Сурма, И.В. (2017), «Философские аспекты информационной цивилизации и современные проблемы управления в ракурсе глобальной безопасности», *Вопросы безопасности*, № 2, сс. 44–54.

²¹ Williams, B. (2005), *In the Beginning was the Deed: Realism and Moralism in Political Argument*, Princeton University Press, Princeton, pp. 26.

²² Ibidem, pp. 28-29

формаційно-комунікаційних технологій у сучасному світі, до методів інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту слід віднести²³:

а) узагальнення кращих практик, знань та досвіду в інтересах їх оптимального використання в системі інформаційного забезпечення, із залученням вітчизняних та іноземних експертів, у тому числі краудсорсингу, широких інформаційних ресурсів, за підтримки корпоративних соціальних мереж, організації веб-семінарів і т.п.;

б) планування та координація зусиль з органами влади, відслідковування їх зовнішніх контактів, підтримка і забезпечення різних напрямків діяльності національних агентів;

в) аналіз інформаційних потоків з метою своєчасного виявлення політичних тенденцій і своєчасного реагування на надзвичайні ситуації та проблеми, що виникають;

г) налагодження взаємодії із громадськістю, встановлення та підтримка контактів шляхом визначення цільових аудиторій і використання комунікаційного потенціалу онлайн-простору (сайти, акаунти в соцмережах, смс-інформування і т. п.).

Налагодження ефективної системи інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту потребує також ідентифікації складу суб'єктів, які беруть участь в цьому процесі та визначення їх місця в загальній системі політичної комунікації. Оскільки в сучасній науковій літературі не існує однозначного визначення сутності та основних параметрів даної діяльності, то, як наслідок, відсутні вичерпні відповіді і на питання щодо її суб'єктів. Можна стверджувати, що вирішення даної проблеми буде залежати від того, наскільки широким виявиться коло суб'єктів, що беруть участь в політичній комунікації, а також від того, чи зможуть ці суб'єкти нести відповідальність за неприйнятну поведінку в інформаційній сфері.

Зауважимо, що визначення кола суб'єктів інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту можна здійснювати оперуючи двома підходами. Перший підхід до визначення кола суб'єктів інформаційного забезпечення в якості їх загальної характеристики виділяє тільки приналежність останніх до інформаційної сфери²⁴. В рамках другого підходу увага зосереджується на усьому спектрі політичних комунікацій. Таким чином, коло безпосередніх учасників даного виду діяльності буде майже необмеженим. До нього увійдуть і глава держави як основна посадова особа, відповідальна за визначення та реалізацію політики держави, і органи виконавчої влади, і громадські організації, і практично будь-яка людина, що бере участь в обговоренні проблематики²⁵. Незважаючи на те, що статус названих акторів у нових умовах зберігає свої основні характеристики, значимість цих суб'єктів, їх авторитет і інтерес аудиторії до них визначаються не стільки їх роллю в рамках політичної комунікації, скільки компетентністю і цінністю наявної у них інформації.

В сучасних умовах розширюється різноманітність засобів реалізації інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту, що здійснюється шляхом використання як офіційних, так і неофіційних каналів. Однак далеко не завжди цілі державних і недержавних акторів, які вони переслідують в цій діяльності, збігаються. Якщо для акторів, що діють від імені держави, визначальну роль відіграють національні, державні інтереси, то для недержавних акторів (інститутів громадянського суспільства та бізнес-структур) пріоритетними можуть бути власні економічні, гуманітарні чи інші інтереси. Відповідно, всю функціональну сферу інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту можна розділити на дві складові: а) інституціоналізовану (представлену державою та наявними в її розпорядженні інструментами комунікації); б) неінституціоналізовану (представлену елементами громадянського суспільства, бізнес-структурами та окремими індивідами, а також доступними їм засобами комунікації).

Висновки. Отримані результати аналізу інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту показують, що в умовах формування глобального інформаційного суспільства в політичній системі та опосередкованій їй системі політичної комунікації формується новий вимір – інформаційний. Він володіє власною специфікою, визначає власних ключових «ме-

²³ Горященко, Ю. Г. (2010), «Інформаційне забезпечення управлінської діяльності: аналіз понятійно-категоріального апарату», *Вісник Запорізького національного університету*, №4(8), сс. 239-240.

²⁴ Peters, B. Guy (1996), «Political institutions, old and new», *A new handbook of political science*, Oxford University Press, pp. 209-210.

²⁵ *Ibidem*, pp. 211.

діаакторів», породжує свої закономірності впливу та виробляє самостійні правила поведінки. Зміст взаємодії політичних акторів за допомогою обміну інформацією в процесі позиціонування, боротьби за вплив або задоволення будь-яких інших політичних інтересів відображає політична комунікація.

Інформаційне забезпечення функціонування політичного інституту – це один із напрямів політичної комунікації та елемент інформаційної політики одночасно. Відповідно воно характеризується подвійною природою, оскільки являє собою одночасно і функцію політичної системи, і складову політичного процесу. Метою інформаційного забезпечення функціонування політичного інституту є сприяння досягненню визначених результатів всіма суб'єктами інформаційної взаємодії за посередництва доступних їм інформаційних потоків.

Інформаційне забезпечення в політичній сфері передбачає використання всіх наявних у розпорядженні каналів комунікації в інтересах реалізації політичної стратегії і вирішення основних завдань. Інформаційне забезпечення формує свого роду «інформаційну подушку», необхідну для підготовки громадськості до сприятливого сприйняття політичного інституту.

Список джерел

1. Аникин, В.И., Абдеев, Р.Ф. и Сурма, И.В. (2017), «Философские аспекты информационной цивилизации и современные проблемы управления в ракурсе глобальной безопасности», *Вопросы безопасности*, № 2, сс. 44–54.
2. Вершинин, М.С. (2009), *Политическая коммуникация в информационном обществе*, Москва, 292 с.
3. Горященко, Ю. Г. (2010), «Інформаційне забезпечення управлінської діяльності: аналіз понятійно-категоріального апарату», *Вісник Запорізького національного університету*, №4(8), сс. 235-242.
4. Грачев, М.Н. (2004), *Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития*, Монография, Москва, Прометей, 328 с.
5. Кастельс, М. (2016), *Власть коммуникации*, Москва, 565 с.
6. Мельникова, О.А. (2017), «Средства и методы обеспечения информационного сопровождения внешней политики государства», *Международная жизнь*, № 5, сс. 155-168.
7. Почепцов, Г.Г. (2001), *Теория коммуникации*, Рефл-бук, Москва, Ваклер, Киев, 367 с.
8. Соловьев, А.И. (2002), «Политическая коммуникация: к проблеме теоретической идентификации», *Политические исследования*, № 3, сс. 5–18.
9. Храпська, Я.С. (2007), *Державні механізми забезпечення взаємодії гілок влади на засадах інформаційної логістики*: автореф. дис... канд. з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління», Донецьк, 20 с.
10. Ярмоленко, О. В. (2018), «Суб'єкти інформаційного забезпечення виборчого процесу», *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, Науковий збірник, №3, сс. 57-61.
11. Blumler, J.G. and Gurevich, M. (1982), *The Political Effects of Mass Communication*. In *Culture, Society and the Media*, Methuen, London, pp. 237-267
12. *Communications and Political Development* (1963), By Pye, Lucian W. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, 371 p.
13. Coolye, C. H. (1953), «The Significance of Communication», in Berelson, B. and Janowitz, M. (Ed.), *Reader in Public Opinion and Communication*, Free Press, Glencoe, pp. 145-153.
14. Deutsch, K. W. (1966), *The nerves of government: Models political communication and control*, New York, Free press Collier-Macmillan, London, 316 p.
15. Lasswell, H. (1958), «The structure and function of communication in society», in Bryson, L. (Ed.), *The communication of ideas*, The Institute of Religious and Social Studies, New York, pp. 10-26.
16. Peters, B. Guy (1996), «Political institutions, old and new», *A new handbook of political science*, Oxford University Press, pp. 205-220
17. *Power, Order, and Change in World Politics* (2014), By Ikenberry, G. John (Ed.), Cambridge University Press, 308 p.
18. Pye, L. (1987), «Political Communication», in *The Blackwell Encyclopaedia of Political Institutions*, Oxford, New York, 442 p.
19. *The Politics of the Developing Areas* (1960), By Almond, G.A. and Coleman, J.S. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, 592 p.
20. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society* (1989), By Habermas, J., translated by Thomas Burger, MIT Press, Cambridge, 301 p.

21. The Theory of Communicative Action (1985), Volume 1: Reason and the Rationalization of Society, By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., 465 p.
22. The Theory of Communicative Action (1985), Volume 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason. By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., 457 p.
23. Williams, B. (2005), *In the Beginning was the Deed: Realism and Moralism in Political Argument*, Princeton University Press, Princeton, 200 p.

References:

1. Anikin, V.I., Abdeev, R.F. i Surma, I.V. (2017), «Filosofskie aspekty informacziionnoj czivilizaczii i sovremennye problemy upravleniya v rakurse globalnoj bezopasnosti», *Voprosy bezopasnosti*, № 2, ss. 44–54.
2. Vershinin, M.S. (2009), *Politicheskaya kommunikaczija v informacziionnom obshhestve*, Moskva, 292 s.
3. Horiashchenko, Yu. H. (2010), «Informatsiine zabezpechennia upravlinskoi diialnosti: analiz poniatiino-katehorialnogo aparatu», *Visnyk Zaporizkoho natsionalnogo universytetu*, №4(8), ss. 235-242.
4. Grachev, M.N. (2004), *Politicheskaya kommunikaczija: teoreticheskie koncepczii, modeli, vektory razvitiya*, Monografiya, Moskva, Prometej, 328 s.
5. Kastel's, M. (2016), *Vlast' kommunikaczii*, Moskva, 565 s.
6. Mel'nikova, O.A. (2017), «Sredstva i metody obespecheniya informacziionnogo soprovozhdeniya vneshnej politiki gosudarstva», *Mezhdunarodnaya zhizn'*, № 5, ss. 155-168.
7. Pochepcov, G.G. (2001), *Teoriya kommunikaczii*, Refl-buk, Moskva, Vakler, Kiev, 367 s.
8. Solovev, A.Y. (2002), «Polytycheskaia kommunykatsiya: k probleme teoreticheskoj ydentyfikatsyi», *Polytycheskye yssledovaniya*, № 3, ss. 5–18.
9. Khrapska, Ya.S. (2007), *Derzhavni mekhanizmy zabezpechennia vzaiemodii hilok vlady na zasadakh informatsiinoi lohistyky: avtoref. dys... kand. z derzh. upr.: spets. 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnia»*, Donetsk, 20 s.
10. Yarmolenko, O. V. (2018), «Subiekty informatsiinoho zabezpechennia vyborchoho protsesu», *Aktualni problemy vitchyznianoj yurysprudentsii*, Naukovyi zbirnyk, №3, ss. 57-61.
11. Blumler, J.G. and Gurevich, M. (1982), *The Political Effects of Mass Communication*. In *Culture, Society and the Media*, Methuen, London, pp. 237-267.
12. *Communications and Political Development (1963)*, By Pye, Lucian W. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, 371 p.
13. Coolye, C. H. (1953), «The Significance of Communication», in Berelson, B. and Janowitz, M. (Ed.), *Reader in Public Opinion and Communication*, Free Press, Glencoe, pp. 145-153
14. Deutsch, K. W. (1966), *The nerves of government: Models political communication and control*, New York, Free press Collier-Macmillan, London, 316 p.
15. Lasswell, H. (1958), «The structure and function of communication in society», in Bryson, L. (Ed.), *The communication of ideas*, The Institute of Religious and Social Studies, New York, pp. 10-26.
16. Peters, B. Guy (1996), «Political institutions, old and new», *A new handbook of political science*, Oxford University Press, pp. 205-220
17. *Power, Order, and Change in World Politics (2014)*, By Ikenberry, G. John (Ed.), Cambridge University Press, 308 p.
18. Pye, L. (1987), «Political Communication», in *The Blackwell Encyclopaedia of Political Institutions*, Oxford, New York, 442 p.
19. *The Politics of the Developing Areas (1960)*, By Almond, G.A. and Coleman, J.S. (Ed.), Princeton University Press, Princeton, 592 p.
20. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society (1989)*, By Habermas, J., translated by Thomas Burger, MIT Press, Cambridge, 301 p.
21. The Theory of Communicative Action (1985), Volume 1: Reason and the Rationalization of Society, By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., 465 p.
22. The Theory of Communicative Action (1985), Volume 2: Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason. By Habermas, J., translated by Thomas McCarthy, Beacon Press; Reprint edition, Boston, Mass., 457 p.
23. Williams, B. (2005), *In the Beginning was the Deed: Realism and Moralism in Political Argument*, Princeton University Press, Princeton, 200 p.